

Globeknot

Trygghet och ekonomisk trygghet

2026

Rapport

En rapport om hur ekonomisk trygghet, arbetsliv och pension
hänger ihop i människors vardag.

Rapportförfattare:

Olof Gränström

Torbjörn Sjöström

Finansiär:

Skandia

skandia:

Varför den här rapporten finns

Trygghet är ett ord som ofta används som om betydelsen vore självklar. Det är den inte. För de flesta människor handlar trygghet mindre om stora principer och mer om vardagens rörelseutrymme: om pengarna räcker, om ett avbrott i arbetslivet går att bära, om framtiden känns tillräckligt tydlig för att man ska våga planera mer än nästa månad.

Det är där GlobeKnot vill vara användbart. Vår uppgift är inte att lägga ännu mer brus ovanpå ett redan högljutt samtal. Vi finns för att göra de långsamma frågorna begripliga innan de blir akuta. När samhällsdebatten går fort blir människor ofta reducerade till antingen siffror eller känslor. GlobeKnot utgår från att båda behövs. Mätningar visar mönstren. Människors egna ord visar hur mönstren känns när de landar i ett vanligt liv.

Just trygghet kräver den sortens dubbelseende. Frågor om ekonomi, arbete och pension förändras sällan över en natt. De rör sig över år, ibland över decennier. Men debatten om dem drivs ofta av samma rytm som nyhetsflödet: snabb, reaktiv och ovan vid att stanna kvar i det som inte låter dramatiskt men som ändå formar människors vardag. Då blir slutsatserna gärna för tvära. Antingen låter allt som kris, eller så låter allt som om problemen överdrivs. Den här rapporten försöker göra något annat. Den vill inte vinna en diskussion. Den vill förbättra den. Ambitionen är enkel: att ge en klarare bild av hur tryggheten faktiskt ser ut, var sprickorna är som störst och varför pensionsfrågan i grunden handlar lika mycket om begriplighet som om nivåer. Det är också där GlobeKnots syfte blir som tydligast. Vi tar fram kunskap för att skapa orientering, inte bara uppmärksamhet.

Sammanfattning

Låt oss börja i det som fungerar. Tre av fyra uppger att de upplever en ekonomisk trygghet i dag. Det är en viktig utgångspunkt. Sverige är inte ett land där majoriteten upplever att marken redan har försvunnit under fötterna. Många hushåll har en vardag som fungerar. Men tryggheten är varken jämnt fördelad eller särskilt stabil. Var femte uppger att de saknar ekonomisk trygghet. Var tredje oroar sig för sin ekonomi. Var femte säger att pengarna vanligtvis tar slut innan månaden gör det. Det är inte en randanmärkning. Det är en tydlig signal om att en stor grupp lever utan marginal och därmed trygghet.

När man bryter ned siffrorna blir bilden skarpare. Äldre uppger oftare hög ekonomisk trygghet, inte för att de nödvändigtvis har högst inkomster, utan för att ekonomin för många är mer förutsägbar. Kvinnor uppger genomgående högre oro än män, och i vissa åldrar blir skillnaderna mycket tydliga. Kvinnor i åldern 35-49 framträder som den mest pressade gruppen i materialet. Unga vuxna bär i sin tur en annan sorts osäkerhet: hög oro kombinerad med en förväntan om att arbetslivet kommer att förändras flera gånger innan pensionen. Pensionsfrågan fungerar i materialet som ett test på tillit. Bara 37 procent tror att pensionen kommer att ge dem ett bra liv. Samtidigt vill 81 procent pensionera sig före riktåldern och 26 procent vill gå vid 60 eller tidigare. Många tycker också att aktiva pensionsval är viktiga, men ännu fler beskriver att de borde vara mer aktiva än de är. Det pekar mot ett tydligt glapp mellan ansvar och begriplighet. När människor upplever att de borde göra mer men inte riktigt vet hur, blir pensionen lätt något man skjuter upp och oroar sig för samtidigt.

Arbetslivet är den andra delen av samma berättelse. Nästan var fjärde tror inte att de kommer att orka arbeta ända fram till pensionen. Deltid framstår som den viktigaste vägen

för att kunna hålla längre. Samtidigt är stödet för arbetstidsförkortning starkt bara så länge kostnaden inte blir synlig. När kortare arbetstid antas påverka pension, löneutveckling eller antal arbetsår rasar stödet. Det är en viktig slutsats. Människor värderar tid högt, men de har sällan råd att köpa den med sämre framtida trygghet. Det är därför rapportens huvudfråga inte bara handlar om nivåer, utan om orientering: hur vi gör sambanden mellan vardag, arbetsliv och pension tillräckligt tydliga för att människor ska kunna fatta val som går att leva med.

Så har vi gjort

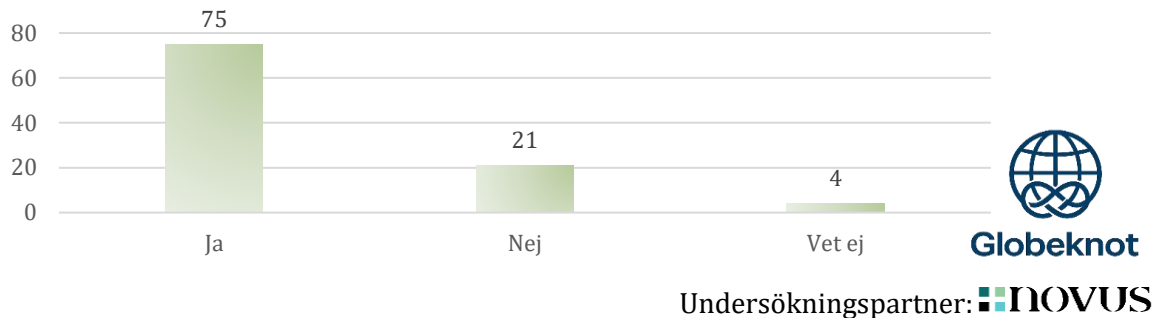
Rapporten bygger på ett antal Novusundersökningar som genomförts för GlobeKnot under första kvartalet 2026. Den breda mätningen om ekonomisk trygghet genomfördes den 5-11 februari och omfattade 1 070 intervjuer med ett åsiktsmässigt representativt urval av svenska folket i åldrarna 18-84 år. Därtill användes en kortare januarimätning med 500 intervjuer samt en särskild undersökning om arbetsliv, arbetstid och pension som genomfördes den 12-18 mars. I den senare genomfördes 1 174 intervjuer, varav 915 med personer som fortfarande var i arbetslivet och därför är särskilt relevanta för frågorna om pension och arbetsförmåga.

Vi använder också öppna svar. 409 personer som uppgav att de har ekonomisk trygghet fick beskriva vad som ger dem den tryggheten. 90 personer som uppgav att de saknar ekonomisk trygghet fick beskriva vad som fattas. Öppna svar är inte matematiskt precisa på samma sätt som kryssfrågor. Men de hjälper oss att förstå vad människor faktiskt menar när de använder ord som trygghet, oro och pension. Det är viktigt, eftersom bättre beslut sällan börjar med fler siffror i sig. De börjar med att siffrorna sätts i rätt sammanhang. Alla undersökningar rapporten är baserad på är åsiktsmässigt representativt för svenska folket i åldrarna 18-84 år.

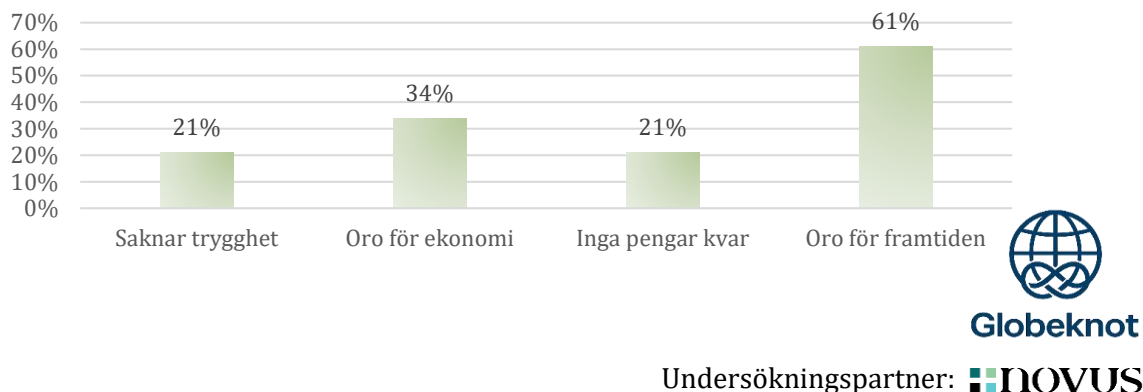
1. Trygghet i vardagen: en stark grund, tydliga sprickor

Anser du att du har en god ekonomisk trygghet idag?

Den viktigaste utgångspunkten i materialet är att den ekonomiska grunden för många fortfarande är här. 75 procent uppger att de har ekonomisk trygghet i dag. Det är värt att säga tydligt, eftersom samhällssamtal lätt dras mot ytterligheter. Om man bara lyssnar på tonläget kan man få intrycket att otryggheten redan är total. Det stämmer inte. Många hushåll får vardagen att fungera, kan planera framåt och har byggt upp en rimlig stabilitet. Men det är inte samma sak som att läget är lugnt.

Svenskarnas ekonomiska läge och oro

21 procent uppger att de saknar ekonomisk trygghet. 34 procent oroar sig för sin ekonomi. 21 procent säger också att de vanligtvis inte har pengar kvar när månaden är slut. Och 61 procent oroar sig för framtiden. Här finns en skillnad som ofta försvinner i debatten: mellan att det går runt och att det finns marginal. Den som lever utan marginal kan formellt klara sig och samtidigt bära en vardag där nästan varje oväntad kostnad hotar att vända hela månaden.

Det finns också en tidsdimension i den här oron som är lätt att underskatta. Den som saknar pengar i slutet av månaden oroar sig sällan bara för just den månaden. Bristen på marginal spiller över i synen på framtiden. När ekonomin är pressad flyttas fokus från att

bygga till att klara. Då blir sparande, vidareutbildning och pensionsplanering sådant man vet att man borde göra, men ändå skjuter framför sig eftersom nuet tar nästan allt utrymme.

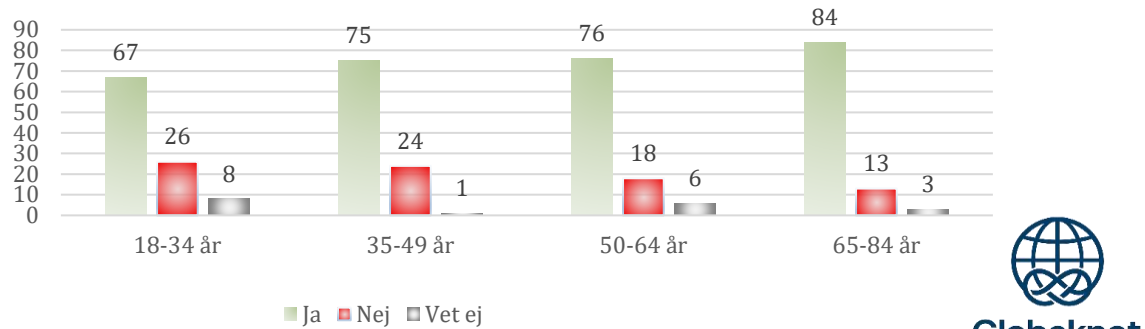
1.1. Saknad förutsägbarhet

De öppna svaren gör bilden mer konkret. När människor själva får beskriva vad ekonomisk trygghet är, återkommer samma byggstenar om och om igen. Först kommer arbete och inkomst. Därefter sparande och buffert. Sedan boendets kostnader och stabilitet. Och längre fram, men fortfarande tydligt, pensionen. När människor beskriver vad som saknas blir språket hårdare och mer koncentrerat: högre eller tryggare inkomst, en pension som går att leva på, lägre utgifter och ett faktiskt utrymme att bygga upp en buffert. Det säger något viktigt om hur trygghetsfrågan bör förstås. Ekonomisk trygghet beskrivs sällan som rikedom. Den beskrivs som förutsägbarhet. Som känslan av att vardagen håller även när något skaver. Därför blir GlobeKnots uppgift inte bara att mäta graden av oro, utan att synliggöra vad tryggheten faktiskt vilar på. Först när vi vet vad människor menar med trygghet går det att föra ett samtal som leder någonstans.

2. Vem står stadigt och vem bär trycket?

Genomsnittet säger något viktigt, men inte tillräckligt. Trygghet avgörs sällan av snittet. Den avgörs av variationen runt det. Vem som har luft i ekonomin. Vem som ständigt ligger precis vid kanten. Vem som kan planera. Vem som bara kan hantera.

Anser du att du har en god ekonomisk trygghet idag?

Globeknot

Undersökningspartner: **NOVUS**

2.1. De äldsta är tryggast

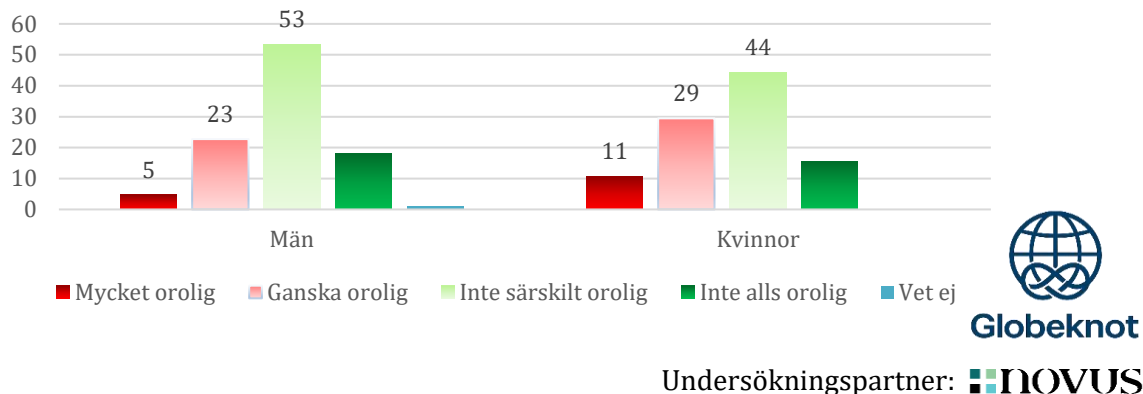
En av de tydligaste skillnaderna i materialet handlar om ålder. Gruppen 65-84 år uppger högst ekonomisk trygghet. 84 procent i den gruppen säger att de har ekonomisk trygghet i dag. Det kan först verka paradoxalt, eftersom pensionärer sällan är de som har de högsta inkomsterna. Men trygghet handlar inte bara om nivå. Den handlar om stabilitet. För många i den här livsfasen är inkomsterna mer förutsägbara, de stora investeringarna ligger bakom dem och utgifterna är lättare att överblicka. Trygghet kan alltså vara att slippa dalarna, även när toppen inte är högst.

Globeknot

2.2. Kvinnor mer otrygga än män

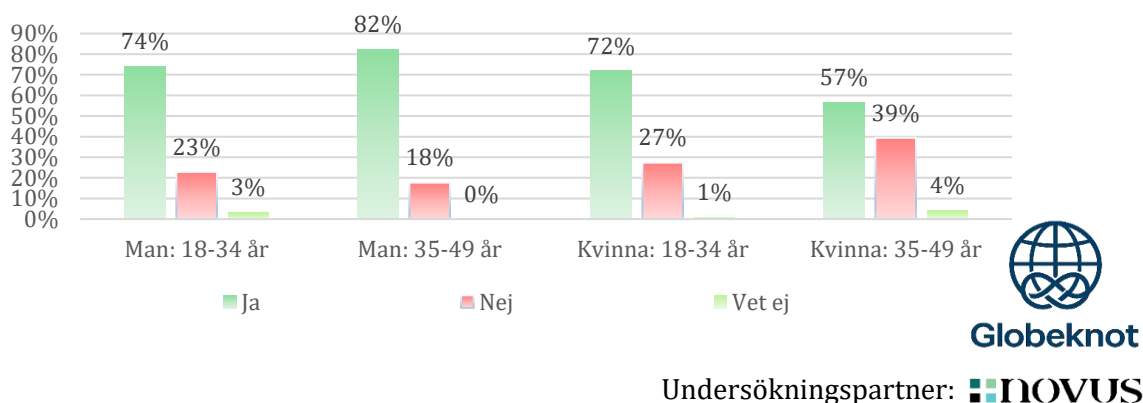
Hur pass orolig är du för din ekonomi?

Könsskillnaderna är samtidigt tydliga. Kvinnor uppger oftare ekonomisk oro än män, 40 procent jämfört med 27 procent. När man går till den enklaste och mest brutala vardagsindikatorn blir skillnaden ännu tydligare.

25 procent av kvinnorna uppger att de normalt inte har pengar kvar vid månadens slut. Bland männen är motsvarande andel 17 procent. Det är inte en skillnad i tonläge. Det är en skillnad i handlingsutrymme.

Har du normalt pengar över i slutet på månaden?

Allra tydligast blir trycket bland kvinnor i åldern 35-49 år. I den gruppen uppger 39 procent att pengarna normalt inte räcker månaden ut. Bland män i samma ålder är siffran 18 procent. Här möts flera belastningar samtidigt: höga vardagskostnader, ansvar mitt i livet, svagare marginaler och en lägre tilltro till att orka arbeta hela vägen fram till pension. När tryggheten är pressad i nuet påverkar det också blicken framåt. Det blir svårare att spara, svårare att planera och svårare att se pensionen som något man faktiskt kan påverka. Just kvinnornas ekonomiska utsatthet i åldern 35-49 är en genomgående upptäckt i underlaget till denna rapport.

Unga vuxna bär på en annan typ av osäkerhet. Bara 19 procent i åldern 18-34 tror att de kommer att ha samma arbete fram till pensionen. Arbetslivet upplevs som rörligt redan från början. Samtidigt är oron hög, särskilt bland unga kvinnor. Gruppen som beskriver att de saknar trygghet är också yngre, oftare ensamstående och oftare koncentrerad till lägre hushållsinkomster. Det betyder att otryggheten inte ser likadan ut över hela befolkningen. För vissa handlar den om att livsekvationen mitt i vardagen är för hårt pressad. För andra handlar den om att hela framtidskartan känns osäker.

3. Pensionen som tillitsfråga

Pensionen är en märklig samhällsfråga. Den ligger långt bort för de flesta, men påverkar hur människor tänker redan nu. Den handlar om ett skede i livet som ännu inte har inträffat, men den säger mycket om hur man uppfattar sitt arbete, sin ekonomi och sitt framtida handlingsutrymme. När bara 37 procent tror att pensionen kommer att ge dem ett bra liv handlar det därför inte bara om en prognos för framtiden. Det handlar om tillit i nuet. Kan man lita på att de år man arbetar faktiskt leder fram till något som går att leva på?

Tilltron till framtiden har successivt också sjunkit under åren, många som lever nu tror inte att deras barn kommer att få det bättre än de själva hade, denna oro speglas inte bara på barnen, utan även på den egna ålderdomen. När fokus är på problem i samhället och nutiden, samt de flesta framtidsprognoser handlar om klimatkris, att AI gör människor överflödiga, och för den delen de brutala krig som pågår just nu med allt färre hopp om en stabilitet i sikte så slår detta hårt på människans möjlighet att kunna planera för framtiden. En orolig nutid tenderar att korta våra tidsperspektiv, något som syns i de undersökningar som ligger till grund för denna rapport. Att beslutet också rör en fråga om när man är så gammal att man inte orkar arbeta längre på grund av ålder gör frågan lätt ångestladdad, visst man kan fortfarande ha ork nog att vara aktiv, men det är få som ser fram emot att förlora sin ungdom.

Det är värt att stanna vid just den skillnaden. Ett pensionssystem kan vara stabilt som konstruktion och ändå upplevas som otydligt, avlägset eller otillräckligt i människors egna liv. De flesta sitter inte hemma med kalkylblad och uttagsscenarier. De försöker få ihop ett vanligt liv. När pensionen då framstår som dimmig blir den svår att göra till en del av vardagens planering. Man vet att frågan är viktig, men inte riktigt var man ska börja.

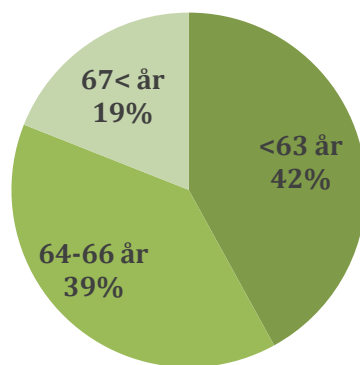
Det är också här olikheten blir tydlig. För den som har marginaler, tjänstepension, fast heltidsarbete och lite luft i ekonomin kan pensionen bli en fråga om finjustering. Man kan jämföra fonder, fundera över uttagsålder och göra aktiva val i relativt lugn. För den som redan har ont om pengar i slutet av månaden ser samma fråga helt annorlunda ut. Då är pensionen inte ett optimeringsproblem, utan ännu ett område där man förväntas ta ansvar utan att riktigt ha råd att göra fel. Samma system möter alltså människor på mycket olika villkor.

Det skapar nästan en pensionsparadox. De som redan är nära eller i pension uppger oftare trygghet, medan de som fortfarande bygger sin framtid i större utsträckning tvivlar på att vägen dit bär. Det är inte så svårt att förstå. När inkomsten är förutsägbar och de stora livsvalen redan ligger bakom en blir ekonomin ofta lättare att överblicka. Mitt i arbetslivet ser det annorlunda ut. Där ska bostad, barn, arbete, deltider, sjukskrivningar och ett möjligt sparande samsas inom samma pressade vardag.

Detta syns särskilt tydligt bland kvinnor mitt i livet. Där finns högre ekonomisk oro, mindre utrymme vid månadens slut och en svagare tilltro till att orka hela vägen fram. I en sådan verklighet blir pensionen sällan något man sätter sig med när allt annat är klart. Den blir snarare en fråga man skjuter upp, samtidigt som känslan av att man borde ta tag i den ligger kvar. Det gör något med relationen till systemet. Inte för att människor saknar ansvarskänsla, utan för att ansvar utan tid och marginaler lätt blir ett dåligt samvete i stället för ett faktiskt handlingsutrymme.

3.1. Pensionsåldersparadoxen

Vid vilken ålder skulle du vilja pensionera dig?

Undersökningspartner: **NOVUS**

Samtidigt finns ett glapp som är för stort för att vifta bort. 81 procent vill pensionera sig innan riktåldern. 26 procent vill gå vid 60 års ålder eller tidigare. Bara 19 procent vill gå vid riktåldern eller senare, och endast 7 procent placerar sig exakt vid 67. Det säger något om avståndet mellan systemets tidslogik och människors egen livslogik. Vi har i praktiken två pensionsåldrar samtidigt: en i regelverket och en i föreställningsvärlden.

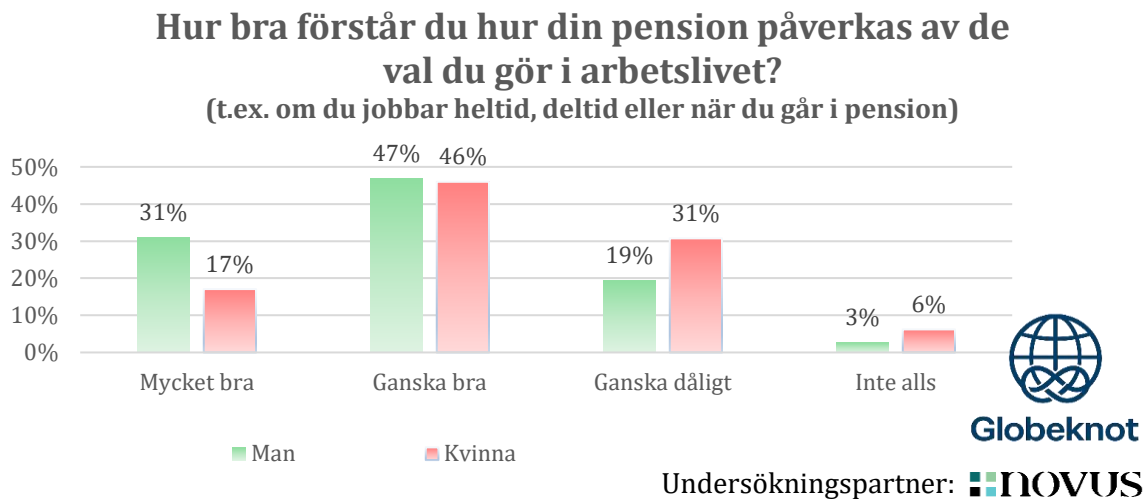
Men också här betyder samma svar olika saker beroende på vem som ger det. Hos unga män kan den tidiga pensionen låta som ett frihetsprojekt. Där finns ofta en vilja att själv styra tid, arbete och framtid, och i materialet syns också en större benägenhet att vilja spara mycket för att kunna lämna tidigare. Hos kvinnor i åldern 35–49 får samma önskan en annan tyngd. Där låter den mindre som dröm och mer som gränsdragning. Inte sällan handlar det om ork, om ett arbetsliv som redan nu upplevs som pressat och om en vardag där ekonomiskt ansvar och tidsbrist går hand i hand.

Det är därför pensionen inte bara är en fråga om ålder, utan om villkor. Två personer kan säga att de vill gå vid 60 och mena helt olika saker. Den ena talar om frihet. Den andra om lättnad. Den ena utgår från att det går att planera sig dit. Den andra anar att det kanske inte går, men orkar heller inte riktigt föreställa sig motsatsen. I den skillnaden finns mycket av pensionens ojämlikhet.

Kunskapsfrågan förstärker detta ytterligare. 87 procent anser att aktiva pensionsval är viktiga. Samtidigt säger 55 procent att de borde vara mer aktiva än de är i dag. Bara var fjärde uppger god förståelse för hur val i arbetslivet påverkar den framtida pensionen.

3.2. Tydlig könsskillnad i kunskap

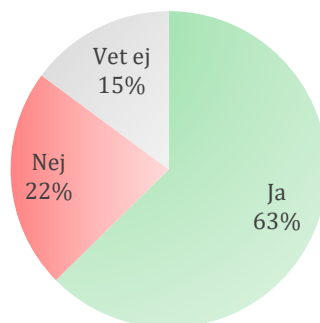
Kvinnor är tydligt mer osäkra än män, och i underlaget syns också att kvinnors förståelse ofta kommer senare i livet. Det är bekymmersamt, just eftersom de val som påverkar pensionen mest sällan görs sent. De görs mitt i arbetslivet, under åren när man byter jobb, går ned i tid, vabbar, tar huvudansvar hemma eller försöker få ett pressat liv att fungera. Det här gör att talet om eget ansvar lätt blir skevt. Ansvar förutsätter inte bara vilja. Det förutsätter också språk, överblick och ett rimligt handlingsutrymme. Om man inte riktigt förstår sambanden mellan lön, arbetstid, tjänstepension, deltidsår och pensionsålder blir det svårt att veta vad ett aktivt val ens är. Då blir pensionssystemet något man förväntas agera i, men inte riktigt har blivit insläppt i.

Samma sak märks i frågan om eget sparande för att kunna gå tidigare. Sex av tio kan tänka sig att spara lite extra. Men 23 procent svarar att de inte vet. Den osäkerheten ska inte läsas som ointresse. Den säger snarare att pensionen är svår att räkna på i ett vanligt folkbokslut. Vad är realistiskt när räntan är hög, barnen behöver saker, bilen måste lagas och marginalerna redan är små? Bland unga män finns en tydligare sparambition. Bland kvinnor är osäkerheten större. Återigen ser vi att pensionsfrågan inte bara sorterar efter vilja, utan också efter ekonomi, livsläge och kunskap. Kanske är det just här GlobeKnot har sin uppgift. Inte att tala om för människor att de tänker fel, och inte heller att spä på känslan av att allt håller på att gå sönder. Snarare att göra frågan mindre dimmig. Att visa hur pensionen hänger ihop med vardagsekonomi och arbetsliv, och att göra det på ett sätt som inte utgår från att alla redan kan språket. Först då går det att tala om pension som något mer än ett avlagset bekymmer eller ännu en rubrik om höjd pensionsålder.

4. Orka längre, arbeta annorlunda

Pensionsfrågan går inte att skilja från frågan om arbetslivets hållbarhet. I den särskilda arbetslivsmätningen uppger 63 procent att de tror att de kommer att orka arbeta fram till pensionen. 22 procent tror inte det. 15 procent vet inte. Redan där finns en viktig signal. Om nästan var fjärde tvivlar på sin uthållighet blir pensionsåldern inte bara en administrativ siffra. Den blir också ett mått på om arbetslivet i sin nuvarande form faktiskt går att bära.

Tror du att du kommer orka arbeta fram till pensionen?

Undersökningspartner: **NOVUS**

När vi frågar dem som inte tror att de kommer att orka hela vägen blir svaren påfallande konkreta. Deltid toppar listan över vad som skulle kunna göra ett längre arbetsliv möjligt. Därefter kommer mindre fysiskt ansträngande arbete, andra arbetstider och högre lön. I de öppna svaren återkommer kortare arbetsvecka, lägre stress, bättre hänsyn till hälsa och kronisk sjukdom samt möjligheten att byta roll eller kliva ned från tungt ansvar. Det är en viktig påminnelse om att orken inte bara är individuell. Den formas av arbetsmiljö,

arbetstid och villkor.

Samtidigt finns en stark dragning mot kortare arbetstid. 75 procent tycker att arbetstidsförkortning är en bra idé om lönen lämnas orörd. Men stödet rasar när kostnaden blir konkret. Om kortare arbetstid skulle ge sämre pension är bara 18 procent för. Om den skulle bromsa löneutvecklingen är 20 procent för. Om den skulle kräva fler arbetsår är 19 procent för. När människor ställs inför frågan om de är beredda att arbeta extra år för att finansiera en ytterligare ledig dag i veckan svarar 51 procent nej.

Det betyder inte att människor säger emot sig själva. Tvärtom. De försöker hålla flera realiteter i huvudet samtidigt. Tid är värdefull. Återhämtning är viktig. Men framtida trygghet väger också tungt i ett läge där få litar fullt ut på pensionens nivå. Vid ett direkt val mellan olika upplägg föredrar ungefär hälften att behålla dagens arbetstidsmodell. Det tyder på att många inte främst efterfrågar mindre arbete i största allmänhet. De efterfrågar ett arbetsliv som går att hålla i över tid.

Åldersskillnaderna gör dessutom spänningen ännu tydligare. Ju närmare pensionen människor kommer, desto mindre villiga är de att arbeta extra år för att få kortare arbetsvecka tidigare i livet. Det är intuitivt, men viktigt. Det som låter rimligt när pensionen ligger långt bort känns ofta betydligt tyngre när den närmar sig. Därför blir också dagens upplägg för många den minst dåliga kompromissen mellan inkomst, tid och uthållighet.

Det är en skillnad som ofta missas i debatten. Om vi bara frågar om människor vill jobba mindre får vi ett svar. Om vi frågar vad de är beredda att betala för det får vi ett annat. Det GlobeKnot försöker visa här är inte en motsägelse, utan ett verkligt beslutsäge. Människor vill ha mer tid, men de vill inte köpa den med högre sårbarhet senare i livet. Därför borde samtalet mindre handla om abstrakta ideal och mer om vilka förändringar i arbetslivet som faktiskt skulle göra ett längre arbetsliv möjligt utan att göra vardagen hårdare.

5. Avslutning: från oro till orientering

Det finns en frestelse att läsa den här typen av material i svart och vitt. Antingen som ett bevis på att tryggheten håller på att rasa, eller som ett bevis på att läget ändå är ganska gott. Båda läsningarna missar poängen. Det som träder fram är snarare ett samhälle med en stark grund och tydliga sprickor. Många står stabilt. En betydande minoritet gör det inte. Många vill ta ansvar för sin framtid. Förvånansvärt många saknar samtidigt en begriplig väg för hur det ska gå till.

Det finns dock ett par utmaningar som oroar och behöver få ett annat fokus på att lösas. Utöver bristen på framtidsstro som leder till ett kortsiktigt perspektiv, dom generellt skulle behöva adresseras överallt. Att det finns en möjlighet till en bättre framtid även för de som lever idag, samt att det finns plats för människan i den framtiden.

Det största reella problemet som denna rapport identifierat är kvinnor i åldern 35-49, här krävs det ett rejält fokus på att säkra deras ekonomiska trygghet, säkerställa att de kan i högre omfattning känna att de förstår sina ekonomiska möjligheter och val innan det är för sent. Denna grupp uppger i större omfattning att de inte har pengar kvar i slutet på månaden, att de inte känner att de förstår sin pension men också att de inte tror att de kommer orka arbeta fram till pensionsåldern. Detta är stora varningsklockor som behöver tas på allvar.

Det andra är pensionsparadoxen, att de flesta räknar med att gå i pension en bra bit före riktåldern, man känner säker till den men man tror inte det berör. Detta glapp mellan behovet att arbeta längre och viljan att sluta arbeta tidigare kan leda till stora konflikter i framtiden. Svenskarna beter sig inte som Fransmännen och demonstrerar, men vi ser ändå tydligt konflikten som ligger under ytan här. Om politiken går för hårt fram här kan det innebära stora problem. Problemet är reellt och demografiskt men lösningen i en demokrati kan inte vara tvång, utan som vi kommer komma tillbaka till i en annan undersökning att man måste lyssna mer på medborgarnas syn på de demografiska utmaningarna som man uppenbart är medveten om, men inte känner att man själv som individ skall behöva offra sin ålderdom för. Även otydligheten kring framtiden, det pratas om behov av omställning, utbildning, anpassning. Men från vad till vad? Det är det ingen som vet, så dessa uppmaningar riskerar bli tomma ord där politiken försöker lägga över ansvaret på medborgaren. En röd tråd som sker i allt oftare frågor, men som faktiskt underminerar det demokratiska handslaget. De förtroendevalda sitter på medborgarens mandat, inte tvärtom. Det är något som verkar glömmas bort, och det låter mer som politiken ställer krav på sina undersåtar, än att de förvaltar landet på deras mandat.

Just därför är trygghet inte ett mjukt tillägg till de frågor som brukar kallas hårda. Den är en av de hårda frågorna. När människor har marginaler blir de friare att utbilda sig, byta arbete, flytta, spara och tänka längre än nästa räkning. När marginalerna saknas krymper perspektivet. Besluten blir kortare, inte för att människor vill tänka kortsiktigt, utan för att

de måste. Ekonomisk trygghet avgör helt enkelt hur mycket framtid som ryms i vardagen. Pensionsfrågan visar detta ovanligt tydligt. Den lockar lätt fram rubrikreaktioner. Ett besked om höjd riktålder, en svag börsvecka eller en ny debatt om eget ansvar blir snabbt till tvärsäkra positioner. Men människor lever inte i rubriker. De lever i arbetsveckor, matkostnader, vabbdagar, deltider och trötthet. Därför blir också pensionen större än en teknisk systemfråga. Den blir en fråga om tillit, om ork och om huruvida man upplever att framtiden går att påverka i praktiken.

Det är där GlobeKnot vill ta plats. Vi vill starta ett samtal om ekonomisk trygghet och pension som inte styrs av rubriktänkande. Ett samtal som orkar stå kvar när siffrorna inte pekar åt samma håll. Som klarar att många i Sverige har en stabil ekonomisk grund, samtidigt som stora grupper lever utan ordentliga marginaler. Som ser att människor både vill ta ansvar och behöver bättre kartor för att kunna göra det. Och som framför allt tar olikheten på allvar i stället för att tala om pension som om frågan såg likadan ut för alla.

För det gör den inte. Pensionen ser olika ut beroende på om man har råd att spara, om man har ett arbete man kan tänka sig att bära länge, om man förstår hur valen i arbetslivet slår, och om man över huvud taget har luft nog att lyfta blicken från månaden som pågår. Därför behöver diskussionen bli mindre generell och mer användbar. Mindre moraliserande, mer orienterande.

Rapporten har skrivits i den andan. Inte för att spä på oro, och inte för att släta över den, utan för att göra frågan mer begriplig. När begripligheten ökar händer något viktigt. Handlingsutrymmet växer. Då kan samtalet om ekonomisk trygghet och pension börja handla mindre om snabba reaktioner och mer om riktning. Det är där den långsamma dialogen behöver börja.

